

KONZERVATÍVNE LISTY

KONZERVATÍVNY INŠTITÚT M. R. ŠTEFÁNKA

JÚL - AUGUST 2010

OBSAH :

PREDNÁŠKA CEQLS :

Význam klasickej ekonómie pre dnešný svet Tim Evans

VEREJNÁ SPRÁVA :

Ministerské rošády Dušan Sloboda

ŠKOLSTVO :

Angličtina do každého vrecka? Zuzana Zimenová

RECENZIA :

Konzervatívci ako ich nepoznáme Jaroslav Daniška

VÝZNAM KLASICKEJ EKONÓMIE PRE DNEŠNÝ SVET

Tim Evans

Slovensko i Spojené kráľovstvo majú dnes nové stredopravé vlády, ktoré prišli k moci v čase dôsledkov hlbokého ekonomického úpadku, ktorý sa začal v roku 2008.

Hospodársky pokles, ktorý zažívame, znamená veľkú výzvu pre tých, ktorí dávajú dôraz na princípy života, slobody a vlastníctva – inak povedané – na slobodný trh. Vlády, slovenskú a britskú nevšímajúc, dnes čelia zásadným rozpočtovým problémom. Vedie sa rozsiahla diskusia o škrtoch vo verejných výdavkoch. Do popredia sa tiež dostáva polemika o priestore pre samostatné rozhodovanie krajín, ktoré sú čoraz viac prepojené s politicko-ekonomickým systémom eurozóny, medzi nimi je i Slovensko.

Pre konzervatívcov obhajujúcich slobodný trh, ako aj pre klasickej liberálov a libertariánov, je historická výzva jasná. Pre médiá, väčšinu intelektuálov a aj mnohých z tých, ktorí pracujú vo finančníctve, je kríza výsledkom chamtivosti, kapitalizmu a nespútaného slobodného trhu.

Súčasná väčšinová mienka zastáva názor, že ide o krízu západného *laissez-faire* a zlyhanie trhu. Všade okolo seba sa dozviete, že naša bieda je dôsledkom nedostatku štátneho intervencionizmu a že potrebujeme silnejšiu reguláciu.

Kapitalizmus?

Na tomto názore sú zaujímavé nespochybnené predpoklady, o ktoré sa opiera. Väčšina pozorovateľov verí, že náš súčasný systém je slobodným trhom. Zabudnite na veľkosť štátu a celé jeho zdaňovanie. Zabudnite na sociálne poistenie a sociálny štát. Zabudnite na štátne plánovanie, regulácie a intervencionizmus. Ohromujúca časť verejnosti je tiež presvedčená, že finančníctvo je typickým príkladom slobodného trhu a *laissez-faire*.

Keď BBC robí v londýnskej City interview s Bank of England v pozadí, ľudia nepochybne veria, že to, na čo sa pozerajú, je inštitúcia slobodného trhu. Keď majú v rukách

bankovku, veria, že táto – ako peniaze – je podstatou kapitalizmu. Z pohľadu klasickejho liberalizmu má však dnešná architektúra infraštruktúrnych základov ekonomiky pramálo spoločné so slobodným trhom a oveľa viac s centrálnym plánovaním a hierarchickým spôsobom politickej kontroly a riadenia.

Pre zástancov rakúskej ekonomickej školy je centrálna banka iba centrálna štátna banka. Libra, podobne ako euro, je len znárodnený monopol na nekrytú menu. Cieľovanie inflácie výborom štátom menovaných plánovačov tiež nemá nič spoločné so slobodným trhom. Naopak, ak vytvorí úverovú bublinu tým, že drží úrokové miery príliš nízko, ide o príklad zlyhania štátu, nie o skutočné cenové signály.

Náša súčasná spoločnosť nie je slobodným trhom.

V slobodnej spoločnosti by centrálna banka nemala existovať. Mali by v nej byť navzájom si konkurujúce súkromné meny a v takom svete by celá paradigma bankovníctva čiastočných rezerv bola spochybnená. Okrem toho, že politici by stratili značnú časť zo svojho práva zasahovať, neboli by schopní používať infláciu ako skrytú formu zdanenia.

Z pohľadu skutočného zástancu trhu sú i zákony o obmedzenom ručení deformáciou a spochybniteľným faktorom v našej firemnej a obchodnej praxi. Podobne ako štátne zásahy totiž podporujú morálny hazard a umožňujú vyhnúť sa dôsledkom konania.

Čas na zásadnú debatu

Zástancovia slobodného trhu dnes radi hovoria o reforme zdravotníctva a sociálneho systému. Obširne sa zaoberajú problémami s eurozónou a finančnou pomocou iným krajinám, nehovoriac o bankách.

Všetky tieto otázky sú dôležité. A všetky tieto veci treba premyslieť. Ja však tvrdím, že by sa mali viesť ešte zásadnejšie debaty, vzhľadom na rozsah krízy a jej naozaj historického rozmeru.

Naša súčasná spoločnosť nie je slobodným trhom. Som presvedčený, že ak konzervatívci, klasickej liberáli a libertariáni nespochybnia všeobecne rozšírený názor, že naša spoločnosť je slobodným trhom, tak umožnia v základoch sa mýliacim a donucovanie akceptujúcim odporcom katastrofálne historické víťazstvo.

Pamätajte vždy na to, že ten, kto ovláda minulosť, ovláda budúcnosť. Ak chcete mať skutočný vplyv na budúcnosť, buďte tak rozumní, aby ste sa uistili, že nenecháte iných, aby „prerospávali“ minulosť.

Treba podporovať neštátne a nezávislé formy tvorby bohatstva, zdravotníctva, sociálneho systému, vzdelávania, priemyslu, dopravy, obchodu a vynútiteľnosti zákonov. Je podstatné, aby sme my všetci takto prispejeli k základnej architektúre spoločnosti a ekonomiky súčasnosti. To znamená, že pochopíme a vysvetlíme ostatným, prečo naše súčasné bankovníctvo, peňažné a hospodárske systémy nespočívajú na slobodnom trhu, ale sú neustále riadené politikmi hierarchickým spôsobom a donucovaním. A práve to sú preukázateľné príčiny našich súčasných problémov.

V dnešnom svete je hĺbková analýza klasickej liberálnej politickej ekonómie dôležitejšia než kedykoľvek predtým. Je čas, aby sme všetci pochopili a vysvetľovali, že táto kríza je výsledkom zlyhania štátu a že potrebujeme menej štátu a viac slobody.

Autor je vedúci konzultantov v Adam Smith Institute, výkonný riaditeľ Cobden Centre a prezident Libertarian Alliance.

Článok je abstraktom prednášky, ktorá sa v rámci cyklu CEQLS koná v Bratislave dňa 20. septembra 2010.

Preložil Svetozár Gavora, spolupracovník KI.

MINISTERSKÉ ROŠÁDY

Dušan Sloboda

„Vlády by mali predovšetkým myslieť na to, ako zmenšiť svoje kompetencie,“ hovorieval Fedor Gál, jeden z lídrov novembra 1989. Iveta Radičová po júnových voľbách vyhlásila, že „je nutné vrátiť sa k étosu novembra 1989“. Nadviaže jej vláda i na odkaz Fedora Gála?

Jedna z prvých aktivít, do ktorých sa Radičovej vláda pustila, bola novelizácia kompetenčného zákona, a to dokonca na dvakrát.

Novela prvá

Cieľom prvej novely bolo znovuobnovenie ministerstva životného prostredia (MŽP SR), pričom deklarovaným dôvodom pre využitie skráteného legislatívneho konania bolo, že MŽP SR je „nevyhnutné pre zabezpečenie rýchlej a účinnej pomoci občanom postihnutým povodňami“. Nielen tým, ktorí zažili povodne tento či minulé roky, je jasné, že existencia či neexistencia samostatného MŽP SR je pri „zabezpečení pomoci“, nevraviac o aspektoch „rýchlosti a účinnosti“, absolútne nepodstatná.

Najlepšiu vizitku navrhovanému „presunu“ kompetencií z rezortu pôdohospodárstva späť do envirorezortu vystavila samostatná vláda, ktorá v dôvodovej správe v časti doložiek vplyvu navrhovanej novely na rozpočet, podnikateľské prostredie, obyvateľstvo i životné prostredie uviedla, že novela nebude mať na ne žiadny vplyv. S tým sa, bohužiaľ, dá súhlasiť. Napokon, budova na bratislavskom Námestí Ľudovíta Štúra, kde sídlilo bývalé MŽP SR, naďalej nesie na priečelí pôvodný názov ministerstva a naďalej v nej sedia úradníci, čaká sa len na ministra.

Skutočným cieľom novely bolo urýchlene uspokojiť nároky strany Most-Híd, ktorej by podľa volebného výsledku mali prináležať nie súčasne dve, ale tri miesta vo vláde, podobne ako je to v prípade KDĽH. Hoci parlament tento vládny návrh schválil, prezident ho vetoval, keďže mal iný názor na skladbu kompetencií MŽP SR, kde by chcel vidieť i lesné hospodárstvo.

MŽP SR sa teda neobnoví k 1. septembru 2010, ako navrhovala vláda, no stane sa tak po očakávanom prelomení prezidentovho veta v parlamente zrejme s účinnosťou od novembra, kedy by mala zároveň začať platiť i druhá novela kompetenčného zákona, ktorá je na programe septembrovej schôdze parlamentu.

Novela druhá

Vládny návrh druhej novely nám umožňuje komplexnejší pohľad na predstavu Radičovej kabinety o tom, aké kompetencie má podľa tzv. stredopravých vládnych strán plniť výkonná moc.

Pokiaľ ide o stále poradné orgány vlády, navrhuje sa, aby sa Rada vlády SR pre vedu a techniku a Rada vlády SR pre prevenciu kriminality, ktorých ustanovenie tento rok presadila Ficova vláda, zrušili. Avšak v skutočnosti o žiadne zrušenie nejde, keďže vláda si ich mieni ponechať v kategórii (ne-

stálych) poradných orgánov. Navrhuje sa aj vznik nového stáleho poradného orgánu, ktorým má byť Rada vlády SR pre ľudské práva, národnostné menšiny a rodovú rovnosť. Tá vznikne zlúčením dvoch doterajších rád (pre národnostné menšiny a pre rodovú rovnosť).

Je smutné, ak vláda, ktorú tvoria strany deklarujúce sa ako stredopravé, presadzujú koncepciu rodovej rovnosti, teda typickú ľavicovú agendu, ktorá sa snaží popierať prirodzene existujúce rozdiely medzi ženami a mužmi. Je však úsmevné, že túto agendu nám bude vnucovať vláda, v ktorej obsadila okrem predsedníčky ministerský post len jedna žena, a že samotná predsedníčka vlády si vytvorila poradný tím, v ktorej taktike nie je počet mužov a žien „vyvážený“. Odkazuje nám tým vláda, že bude presadzovať bludnú agendu rodovej rovnosti len naoko?

Ďalšie zmeny nás čakajú na úrovni ministerstiev, významná je však len jedna. Hlavným cieľom novely je zvýšenie váhy pre ministerstvo, ktoré vedie predseda KDĽH.

Superministerstvo pre Figel'a

Kompetencia v oblasti cestovného ruchu, ktorú od júla prevzalo od rezortu hospodárstva ministerstvo kultúry, sa bude sťahovať opäť, tentoraz na ministerstvo dopravy. V tejto súvislosti netreba zabudnúť na to, že od januára 2011 by mal byť účinný zákon o podpore cestovného ruchu schválený tento rok ešte počas Ficovej vlády. Tento zákon zošturuje cestovný ruch do hierarchickej štruktúry, ktorá spolu s dotačnou schémou vyťahuje z vreciek daňovníkov ďalšie nemalé peniaze.

Podnikanie v oblasti cestovného ruchu je pritom len jednou z mnohých podôb podnikania, a nie je dôvod zo strany štátu podporovať subjekty, ktoré sa dobrovoľne rozhodli podnikáť v tejto oblasti tak, ako nie je dôvod selektívne podporovať podnikateľov v iných oblastiach. Tzv. stredopravicové vládne strany to zrejme vidia inak, a preto dumajú, ako nám zvýšia dane, aby sme mohli podporiť cestovný ruch a mnohé iné márnosti.

Komická situácia nastáva v oblasti kompetencií z pozostalosti bývalého ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja (MVRR SR), ktoré boli Ficovou vládou rozprášané na tri ministerstvá a úrad vlády:

1) pôsobnosť v oblasti verejných prác, stavebného poriadku a územného plánovania (okrem ekologických aspektov) na rezort dopravy prechádza z ministerstva vnútra,

2) pôsobnosť v oblasti stavebnej výroby a stavebných výrobkov, tvorby a uskutočňovania bytovej politiky a poskytovania štátnej prémie k stavebnému sporeniu prechádza za rezort dopravy z ministerstva hospodárstva. Ďalšia premárnená šanca nechať už konečne „bytovú politiku“ čisto ľuďom samotným, nehovoriac o tom, že sa naďalej cez štátnu prémii z našich daní mieni zvýhodňovať podnikanie súkromných stavebných sporiteľní na trhu s produktmi sporenia. Vláda mieni bonifikovať úvery a podporovať tým zadlžovanie ľudí, avšak

zároveň sa chystá zrušiť daňové zvýhodnenie pre tých, ktorí si šetria „tretí groš“ na svoj dôchodok,

3) pôsobnosti v oblasti koordinácie eurofondov sa v prospech rezortu dopravy vzdáva úrad vlády, čím sa opätovne dostaneme do situácie, keď plnú váhu zodpovednosti neponesie *de iure* predseda vlády a vláda ako taká, ale jedno z ministerstiev a jedna zo strán (po SMK a SNS to bude KDĽH),

4) hoci pôsobnosť v oblasti regionálneho rozvoja by mala ostať u ministra Simona, čo sa odrazí i na novom názve ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka (MPRV SR), ďalšia umelovytvorená kompetencia koordinácie prípravy politik regionálneho rozvoja pribudne ministrovi Figel'ovi.

Situáciu na navrhovanom ministerstve dopravy, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu možno vnímať komicky z dvoch dôvodov. Jednak preto, že sa opäť na jednom mieste sústredili kompetencie MVRR SR, ktorého predstierané zrušenie (bez reálneho zrušenia čo i len jedinej jeho kompetencie) schválila Ficova vláda. A tiež preto, že Figel'ovo ministerstvo síce bude niesť v názve regionálny rozvoj, no malo by byť zodpovedné len za koordináciu politik regionálneho rozvoja, pričom za regionálny rozvoj bude zodpovedať MPRV SR.

Absurdné zdvojenie namiesto zrušenia

Kompetenciu rozvoja regiónov, ktorá by na úrovni vlády mala byť zrušená úplne, bude vláda ústredne riadiť a plánovať dokonca z dvoch rezortov. Ak by vláda myslela úspory verejných výdavkov úprimne, mohla túto príležitosť využiť a zrušiť zákon o podpore regionálneho rozvoja, na základe ktorého sa zbytočne dotuje sieť regionálnych rozvojových agentúr a euroregiónov. Zbytočnú záťaž pre samosprávy znamená i oným zákonom stanovená povinnosť plánovať svoj rozvoj v sedemročných programoch hospodárskeho a sociálneho rozvoja (PHSR). A zbytočné náklady priniesie i hra na zosúladenie PHSR, plnenie a vyhodnocovanie Národnej stratégie regionálneho rozvoja SR schválenej vládou v máji 2010, z ktorej vyplýva i to, že budúci rok bude zriadený Metodický inštitút pre rozvoj regiónov, ako i snaha o zavedenie fondu na podporu regionálneho rozvoja.

Čo majú obe novely kompetenčného zákona spoločné? Neprinášajú žiadne redukcie kompetencií a nevyplývajú z nich žiadne úspory verejných financií. Vláda vo svojom programovom vyhlásení sľubuje, že „uskutoční revíziu úradov s prezumpciou nepotrebnosti, audity a reštrukturalizáciu ústredných a ostatných orgánov štátnej správy“. Hoci vláda nemá za sebou ani obligátnych 100 dní, dovoľme si konštatovať, že navrhované zmeny kompetenčného zákona z dielne tzv. pravice veľa optimizmu neprinášajú.

Autor je analytik KI a garant kapitoly Správa vecí verejných v rámci Programového vyhlásenia reformnej vlády, ktoré nájdete na www.reformnavlada.sk.

ANGLIČTINA DO KAŽDÉHO VRECKA?

Zuzana Zimenová

V programovom vyhlásení vlády sa minister školstva Eugen Jurzyca zaviazal zaviesť do škôl povinnú výučbu anglického jazyka.

Ovládať cudzie jazyky je v súčasnosti jedným zo základných predpokladov úspechu, preto sa zavedenie povinnej angličtiny do škôl javí na prvý pohľad ako rozumná vec.

Obmedzenie slobody výberu

Za vstupenku do sveta prosperity sa dnes okrem stredoškolského či vysokoškolského diplomu považuje aj schopnosť prekonať povestné slovenské zápečníctvo, otvoriť sa svetu, dorozumieť sa v ňom a porozumieť mu, čo sa dá zvládnuť ľahšie s dobrou jazykovou výbavou ako bez nej. Angličtina je na tento účel ako stvorená. V porovnaní s inými jazykmi sa dá naučiť pomerne rýchlo a vďaka masovej rozšírenosti je široko uplatniteľným komunikačným nástrojom.

Snaha vydláždziť školopovinným deťom cestu k šťastnejšiemu životu znalosťou angličtiny je bezpochyby dobre mienená. Pochybnosti však vyvoláva ľahkosť, s akou sa do školského systému zavádza v podobe ďalšej povinnosti, ktorá žiakom odkrajuje z krehkého práva na slobodný výber vlastnej vzdelávacej cesty.

Politická netrzeplivosť

Znepokojujúce je i načasovanie a spôsob, akým ministerstvo školstva o jazykovú vybavenosť nasledujúcich generácií usiluje. Návrh, ktorým sa snaží urýchlene zaviesť nové povinnosti do zastaraného školského systému, svedčí skôr o politickej netrzeplivosti ako o premyslenej stratégii.

Nový minister školstva sa so vzdelávacím systémom ešte len oboznámuje a už avizuje zmeny, ktorých realizácia predpokladá bezchybné fungovanie všetkých jeho súčastí. Zjavne robí rozhodnutia bez toho, aby prenikol pod povrch systémových štruktúr. Bez dôkladného zmapovania čiernych dier, v ktorých mizne podstatná časť verejných financií v školstve a ktoré dokážu záhadne pohltiť i pozitívny potenciál väčšiny dobrých nápadov, je jednoducho nerozumné zavádzať do škôl inovácie masívneho rozsahu.

Narušená statika nosných prvkov

Štátny pedagogický ústav (ŠPÚ), štátny inštitút odborného vzdelávania, metodicko-pedagogické centrá a ďalšie priamo riadené organizácie ministerstva školstva sa všeobecne považujú za skelet slovenského školského systému, avšak nosnosť tejto zastaranej, čoraz viac korodujúcej systémovej výstuže sa nezvykne nijako preverovať. Doteraz každý ponovembrový minister školstva akosi automaticky predpokladal, že „jeho“ priamo riadené organizácie sú spoľahlivým nástrojom na realizáciu akékoľvek reformnej zmeny. Napriek tónam papierovo vykazovanej expertnej činnosti sa však priamo riadeným organizáciám rezortu školstva stále nedarí zvrátiť negatívny trend v kvalite školopovinného vzdelávania. Je teda najvyšší čas položiť si otázku prečo. Nový minister školstva Jurzyca má po-

enciál na to, aby dokázal zdvihnúť zrak ponad múry rezortných inštitúcií a aby preskúmal svoj rezort objektívnym nezainteresovaným pohľadom. Mal by to však urobiť skôr ako poverí štátne inštitúcie novou úlohou, ktorú tieto s najväčšou pravdepodobnosťou opäť nezvládnu.

Pramene nedôvery k štátnym expertom

Dôveru k výstupom štátnych expertných skupín naštrbujú viaceré nezávládnuté projekty. V súvislosti s výučbou cudzích jazykov stačí spomenúť *Koncepciu vyučovania cudzích jazykov v základných a stredných školách*, ktorú vypracoval ŠPÚ a vláda ju schválila v septembri 2007. Návrhy na zvýšenie kvality, ktoré sa v koncepcii objavili, vyvolali vlnu ostrej kritiky nielen v radoch učiteľov, ale i vydavateľov cudzojazyčnej literatúry.

Odborníci vyslovili oprávnené obavy, že zábery „odstrániť vysokú variabilitu učebného plánu pre predmet cudzí jazyk“ a „vytvoriť jednotné národné učebnice“ spôsobia v školskom prostredí, využívajúcom možnosti slobodného výberu nielen jazyka, ale aj kvalitných cudzojazyčných učebníc, opačné efekty a úroveň výučby cudzích jazykov klesne. Protesty ľudí z praxe však nepomohli. V čase, keď sa učitelia a žiaci tešili aspoň v jednom predmete z pestrej ponuky kvalitných študijných materiálov, rozhodli sa im naši štátni experti prístup k voľne dostupnému inovačnému prameňu zahatať a vynájsť vlastnú teplú vodu. A vláda im k tomu dala zelenú.

Zmena v nedohľadne

Konkrétnu predstavu o realizácii nového modelu výučby cudzích jazykov ministerstvo školstva zatiaľ nezverejnilo. Zatiaľ teda nemožno s určitosťou povedať, ako bude vyzerať záväzná podoba výučby anglického jazyka, ani z akých učebníc sa deti budú učiť, ani kto pre ne vytvorí štandardizované podmienky prechodu na vyššie jazykové úrovne, či akým spôsobom bude rezort školstva úspešnosť celého procesu vyhodnocovať. Jasné nie je ani to, odkiaľ školy vezmú kvalitných učiteľov-jazykárov a z čoho ich zaplatia.

Minister Jurzyca však tieto otázky vôbec neotvára, preto je veľmi pravdepodobné, že realizáciu zámeru zaviesť povinnú angličtinu do škôl prenechá rezortným odborníkom a o inom, ako o doteraz zaužívanom scenárii, ani neuvažuje. Opäť teda hrozí, že sa do nepripraveného školského prostredia vhodí nová, celoplošne záväzná povinnosť, ktorú školy nedokážu splniť.

Bez auditu

Návrh nového ministra školstva zaviesť do škôl povinnú angličtinu je zatiaľ v podobe sľuby, Jurzyca zatiaľ žiaden koncepčný materiál na stôl nepoložil. Ku koncepcii svojho predchodcu, ide pritom o záväzný dokument schválený vládou, v súlade s ktorým sa ešte za Mikolaja masovo rozbehli projekty ďalšieho vzdelávania učiteľov, sa však nový minister tiež nevyjadril. Ak chce minister začať realizovať celkom iný koncept, mal by doterajší postup rezortu školstva najprv vyhodnotiť a uzavrieť. Nielen

zo strategických dôvodov, ale najmä preto, že tak ako pri mnohých iných rezortných výstrelkoch, i v tomto prípade sa premrhalo príliš veľa peňazí, energie a času na to, aby bola celá záležitosť hodená do koša bez spätnej väzby.

Zámeru zaviesť do škôl povinnú angličtinu (ale nielen tomu), mal predchádzať finančný a výkonový audit priamo riadených organizácií, s cieľom odkryť príčiny doterajšej neschopnosti týchto inštitúcií vnieść do školského prostredia potrebnú kvalitu. Jeho výsledky mohli nového ministra školstva nasmerovať k hľadaniu efektívnejších riešení, než aké dokážu ponúknuť ŠPÚ a ďalšie rezortné inštitúcie.

Svet mimo rezortného ihriska

Bolo by užitočné porozhliadnuť po modeli, v ktorom výučba jazykov funguje dobre. Takým je napríklad komerčná oblasť jazykových škôl. Ako je možné, že tam kvalitní lektori nechýbajú, ale v školách sú úzkym profilom? Samozrejme, odpoveď má rozmer najmä finančný. Školy nedokážu kvalitných učiteľov-jazykárov adekvátne zaplatiť. Nižšia výška hodinového zárobku učiteľa základnej školy v porovnaní so zárobkom lektora jazykovej školy však nie je jediným obmedzením, pre ktoré kvalitní jazykári utekajú zo škôl do súkromnej sféry.

Zväzujúce pravidlá, ktorými štát v školstve reguluje pracovné zmluvy učiteľov, ich kvalifikačné predpoklady, či rozsah ich úväzkov v rámci pevne stanovených platových tabuliek, sú ďalšie prekážky, ktoré sa niekomu, kto vie byť úspešný v oveľa slobodnejšej súkromnej sfére, nechce prekonať. Bez snahy vyrovnáť konkurenčné šance školského prostredia s komerčným prostredím však nemá nádej na úspech žiaden rezortný reformný koncept.

Otvorme systém!

Jedným z možných riešení je nevyrábať narýchlo polovičných jazykárov z už hotových telocvikárov, ale otvoriť školské prostredie kvalitným jazykovým lektorom. Netlačiť školy do povinnosti zamestnať ich, ale umožniť im uzatvárať pracovné kontrakty aj s externistami. Na úhradu týchto služieb presmerovať financie, dnes tečúce do neefektívnych štátnych inštitúcií, priamo do škôl, aby bolo možné zaplatiť externých lektorov z riadnych (zvýšených) normatívov.

Nad kvalitou výučby by pritom nemusel dohliadať žiaden špeciálne vytvorený štátny orgán, lebo by bola daná medzinárodnou uznanými jazykovými certifikátmi, ktoré majú v priestore EÚ rozhodne väčšiu váhu ako školské vysvedčenie. Pochopiteľne, aby bolo možné podobné úvahy zrealizovať, je potrebné vykonať zásadné zmeny v štruktúre školského systému. Ak by sa tak stalo, možno by sa prišlo na to, že do škôl netreba zavádzať žiadne nové povinnosti, ale naopak dať im väčšiu voľnosť.

Autorka je analytička KI a garant kapitoly Vzdelávací systém v rámci Programového vyhlásenia reformnej vlády, ktoré nájdete na www.refor mnavlada.sk.

KONZERVATÍVCI AKO ICH NEPOZNÁME

Jaroslav Daniška

„Rok 1900. Oscarovi Wildovi bol práve odrezaný ďalší kúsok penisu a na ranu mu priložili kus čerstvého baranieho mäsa. Parížski lekári sa domnievali, že na rakovinu údu to pomáha. Nepomohlo, Wilde zomrel v krutých bolestiach.“

Čudujete sa práve prečítanému textu? Začudujte sa ešte viac: ide o prvé vety krátkej eseje poľského autora Grzegorza Górnego, šéfredaktora revue *Fronda*. Jeho esej s nadpisom 1900 otvára výber poľských konzervatívnych esejí, ktoré pod názvom *Návrat človeka bez vlastností* vyšiel v brnianskom vydavateľstve CDK. Spolu s druhým výberom, vydaným pod názvom *Pravým okom*, ju editorsky pripravili Maciej Ruczaj a Maciej Szymanowski. A do tretice, spolu s výberom esejí poľského intelektuála a politika Ryszarda Legutka *Ošklivosť demokracie a iné eseje*, vydané v CDK ešte minulý rok, tvorí trojicu toho najzaujímavejšieho, čo si o Poľsku a poľskom diskurze môžete prečítať.

Poľskí konzervatívni autori sú slovenskému prostrediu blízki. Napokon, podobne ako tí českí. Slovenská konzervatívna obec by sa dala pri troche zjednodušenia rozdeliť na „akoby českých“ a „akoby poľských“. Jeden malý, ale podstatný rozdiel je v tom, že zatiaľ čo v Poľsku je politické spektrum rozdelené medzi liberálnu a konzervatívnu pravicu (vymyká sa iba ľavicovo-liberálny ostrov *Gazety Wyborczej*), na „tradičnom“ Slovensku prežíva raz konzervatívne a inokedy liberálne myslenie na okraji spoločnosti. Odpoveď na otázku, prečo je to tak, ponúkajú čiastočne aj dve recenzované antológie. Odpoveď je jednoduchá, je to ľuďmi. Paweł Lisicki, Bronisław Wildstein alebo Marek Cichocki sú na Slovensku neznámi autori. V Poľsku však všetci traja zásadne vplyvujú na verejný život, a ani jeden z nich pritom nie je aktívny politik. Napokon, aj to je dôkaz sily písaného (či hovoreného)

slova, ktoré môže v kultúrnych spoločnostiach verejnú diskusiu často ovplyvniť viac ako mandát z volieb. Bronisław Wildstein nie je len mužom, ktorý kedysi na hrane so zákonom zverejnil zoznam komunistických agentov, ale súčasne aj často píšucim komentátorom a plodným autorom, pričom jeho *Krajina ničoty* je považovaná za jeden z najlepších románov o postkomunizme, aký bol v strednej Európe napísaný (český preklad by mal vyjsť tento rok). V dvoch antológiách sú tri Wildsteinove eseje, a či už píše o európskej utópii alebo ľudských právach, ktoré žiadnymi právami nie sú (barónka Thatcher použila vo svojej poslednej knihe azda najtreffejšie rozdelenie medzi „human rights“ a „human wrongs“), stojí to za prečítanie.

Ešte zaujímavejší je Paweł Lisicki, šéfredaktor poľského denníka *Rzeczpospolita*. Jeho esej o pelagiánskom charaktere súčasnosti alebo ironický pohľad na veľkosť osvietenstva, či o hrdinoch, ktorí sa nehodia dnešnej dobe, patria k vrcholom antológií. Nespomenúť aspoň vetou desať častí esejistického diela Cezary Michalského sa nepatrí rovnako ako opomenúť Rafała Ziemkiewicza, s ktorým sa za jeho bestseller súdi Adam Michnik.

A v čom je odpoveď na otázku, prečo sa poľským konzervatívcom tak darí? Práve v tom, čo na čitateľa dýchne z oboch antológií: poľským autorom nechýbajú vedomosti, odvaha ani talent. Ale najmä chuť žiť. Prijímajú dobové žánre, grafiku aj prejavy – a vyznávajú pritom tradičné hodnoty. A vedia prekvapiť a zaujať rovnako ako Górný v zmienom krátkom citáte.

Autor je redaktor revue *Impulz* a týždenníka *Tyżdzień*.

Maciej Ruczaj (ed.): *Návrat človeka bez vlastností*, CDK, Brno 2010

Maciej Ruczaj, Maciej Szymanowski (eds.): *Pravým okom*, CDK, Brno 2010

UDIALO SA:

- 1) Dňa 3. júna 2010 bol na stránkach infovolby.sk zverejnený **Odpočet vlády - programové vyhlásenie vs. realita - za rezort pôdohospodárstva**, ktorý pre MEMO 98 spracoval analytik KI *Radovan Kazda*. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.
- 2) Dňa 3. júna 2010 prezentoval analytik KI *Dušan Sloboda* v rámci Regionálneho diskusného fóra na tému **Je viac naozaj vždy viac?** na pôde Technickej univerzity v Košiciach prezentáciu s názvom **Čakáreň na municipalizáciu: Bratislava, Košice a ďalších 2885 adeptov**. Viac na webstránke KI v sekcii PREDNÁŠKY A PREZENTÁCIE.
- 3) Dňa 10. júna 2010 zverejnil analytik KI *Dušan Sloboda* štúdiu, v ktorej analyzoval zahraničné pracovné cesty, ktoré poslanci parlamentu uskutočnili počas IV. volebného obdobia v rokoch 2006-2010. Viac na webstránke KI v sekcii ŠTÚDIE.
- 4) Dňa 10. júna 2010 sa koordinátor AKE *Peter Gonda* zúčastnil okrúhleho stola mimovládnych organizácií, ktorý organizovala Nadácia Tatra banky, kde prezentoval cyklus AKE. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.
- 5) Dňa 11. júna 2010 viaceré mimovládne organizácie a občianske iniciatívy, vrátane KI, vyjadrili vážne znepokojenie nad zmenou legislatívnych pravidiel, ktoré vláde umožnia prijímať zákony bez možnosti

ich pripomienkovania verejnosťou. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

6) Dňa 20. júna 2010 bola zverejnená **Deklarácia Občianskej iniciatívy občanov miest a obcí Slovenska**, určená tvoriacej sa vláde SR, ktorú podporil i KI. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

7) Dňa 9. júna 2010 sa konal piaty a dňa 30. júna 2010 sa konal šiesty seminár v rámci tretieho ročníka cyklu seminárov **Akadémie klasickej ekonómie (AKE)**, ktorý organizuje KI v partnerstve s Vysokou školou manažmentu. Viac sa dozviete na ake.institute.sk.

8) Dňa 6. júla 2010 bolo v rámci projektu **Hodnotenie samosprávnych opatrení (HSO)** zverejnené hodnotenie za obdobie apríl – jún 2010. Jedným z hodnotiteľov je i analytik KI *Dušan Sloboda*. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

9) Dňa 9. júla 2010 sa v rámci festivalu **Pohoda** na trenčianskom letisku konali viaceré diskusie s účasťou ľudí KI. Viac na webstránke KI v sekcii KI INFORMUJE.

10) V júni a júli 2010 sa z okruhu ľudí KI v médiách nielen k aktuálnym témam vyjadrovali: *Zuzana Humajová-Zimenová*, *Peter Gonda*, *Radovan Kazda*, *Ivan Kuhn* a *Dušan Sloboda*. Viac nájdete na www.konzervativizmus.sk v sekcii ČLÁNKY, ROZHOVORY, KI KOMENTUJE, AUDIO/VIDEO KI a BLOGY.

PODPORTE NÁS:

Konzervatívny inštitút M. R. Štefánika nevydáva len *Konzervatívne listy*. Organizujeme ročne mnoho konferencií, diskusií, konzervatívnych klubov a prednášok. Každoročne udeľujeme najprestížnejšie literárne ocenenie na Slovensku – *Cenu Dominika Tatarku*. Publikujeme desiatky analytických výstupov vo forme štúdií, odborných príspevkov a prednášok, článkov a mediálnych vystúpení. Všetky naše výstupy, vrátane audio či videozáznamov z akcií KI, nájdete na pravidelne aktualizovanej webstránke KI na adrese www.konzervativizmus.sk.

Podporte nás prostredníctvom online prevodu cez Váš internet banking. Viac informácií o možnostiach podpory nájdete na webstránke KI v sekcii PODPORTE NÁS.

Ďakujeme!

KONZERVATÍVNY
INŠTITÚT
M. R. ŠTEFÁNÍKA
M. R. ŠTEFÁNIK
CONSERVATIVE
INSTITUTE